

с. 17]) або «прикметник + іменник» (*Дорогі друзі!* [1, с. 17]), або «іменник + займенник» (*Пане наш, ти що там, що нам даш...* [1, с. 14]), іноді вокатив уживається у постпозиції (*...ми вже приїхали, виходь, Ростуку* [1, с. 2]; *То ви, вже досить старий, пане Попель* [1, с. 3]) або інтерпозиції (*...ну, чого ти витріщився на нас, хлопче, невже я ще подобаюся двадцятилітнім...* [1, с. 3]; *Те, що ти зараз кажеш, Іванку, цілком могло мати місце...* [1, с. 4]), його первинна функція – функція адресата мовлення і потенційного суб'єкта дії. У романі Юрія Андруховича «Рекреації» трапляються повтори, прикладки й однорідні вокативи в препозиції, інтерпозиції та постпозиції, напр.:

Препозиція:

1) повтори, напр.: *Хомський, поки не пізно, гукни їй, аби сіла, і гукаєш, Хомський* [1, с. 1];

2) однорідні, напр.: *Шановна громадо, співвітчизники, панове-товариство!* [1, с. 4];

3) прикладки, напр.: *Марто, кохана, не пий* [1, с. 6]; *Мартофляк! Ростуку! Старий!* [1, с. 8]; *О, пане Штундеро, перепрошую, пане Немирич, дуже радий, що ми спіткалися* [1, с. 11].

Інтерпозиція:

1) прикладки, напр.: *Спи спокійно, Мартофляче, чоловіче, до Чортополя...* [1, с. 3]; *Мене це мало стосується <...> але ви трохи переграєте, хлопці, <...>, чувачки* [1, с. 14].

Постпозиція:

1) прикладки, напр.: *... але тобі пощастило, дурню мій, владарю, коханий дружино* [1, с. 3]).

Отже, у романі «Рекреації» Юрія Андруховича ми опрацювали 117 вокативів. Найчастіше письменник послуговується кличним відмінком власних назв чи загальних назв осіб (насамперед, це стосується назв на позначення родинних стосунків, соціального стану чи роду занять); вживаються у реченнях найчастіше вокативи у препозиції, далі за продуктивністю приблизно з однією частотністю в постпозиції та інтерпозиції; найчастіше митець послуговується вокативами в первинній своїй функції – функції адресата мовлення і функції потенційного суб'єкта дії; це стосується й ускладнених вокативів, причому з-поміж ускладнень вокативів найбільше поширені ускладнення означенням (вокативи типу «іменник + прикметник», «іменник + займенник»), власною назвою, а також вокатив типу «іменник + іменник». Юрій Андрухович часто послуговується субстантивованими прикметниками на позначення вокативів.

Окрім того, наше дослідження вокативів у романі Юрія Андруховича «Рекреації» підтвердило думку, що засоби звертання відображають соціальний і духовний стан суспільства.

Література

1. Андрухович Ю.І. Рекреації. Роман. Львів : ЛА «ПІРАМІДА», 2005. 144 с. з іл. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14240>.
2. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
3. Єрмоленко С.І., Чупрун Л.Л. Часопростір у сучасній українській літературі (у межах семантико-граматичних параметрів вокатива) // Художні модули хронотопу в культурно-мистецькому дискурсі / відп. ред. Н.Ю. Акулова. Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. С. 17–20.
4. Єрмоленко С.Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
5. Есперсен О. Філософія граматики / The Philosophy of Grammar // Серія: Лінгвістическое наследие XX века. Издательство: КомКнига, 2006. 410 с.
6. Затовканюк М. Словоизменение существительных в восточнославянских языках. Praha : Univ. Karlova, 1975. 194 с.

Єрмоленко І.С.

*кандидат педагогічних наук
доцент кафедри української мови*

Качмар В.С.

студентка II курсу

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

**СПЕЦИФІКА ЗАПЕРЕЧНИХ СЛІВ-РЕЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ**

Анотація. У статті описано основні тенденції сучасного мовознавства щодо вивчення категорії заперечення; на тунті сучасної української прози визначено специфіку заперечних слів-речень; узагальнено результати дослідження категорії негації з точки зору комунікативної лінгвістики.

Ключові слова: категорія негація, заперечні слова-речення, загально-заперечне речення, частково-заперечні речення, власне заперечні речення.

Вивчення категорії заперечення, або негації, передбачає проблему, що містить в собі настільки широке коло питань, що незважаючи на значну кількість наукових досліджень, пов'язаних із дібраною темою, звернення до